

Bernard Kornvel

UTVRĐENJE

Preveo Vladan Stojanović

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2011.

Utvrđenje

je posvećeno, s najdubljim poštovanjem,
penzionisanom pukovniku američke vojske
Džonu Vesmleru, koji bi znao šta valja činiti.

*Iz tame glas zbori, na vrata kucnu neko,
Reč ta u večnost ječi jekom!
Na noćnom lahoru Prošlosti nošen
Do samog svršetka kroz našu povest,
U času tmine, pogibelji i nužde
Budiće narod da se prene i slukti
Kopita konjskih galop žustri
I ponoćna poruka što je Pol River nosi.*

IZ PESME HENRIJA LONGFELOUA
PONOĆNO JAHANJE POLA RIVERA

* * *

*S pažnjom i tugom položismo njega
Na krvavo razbojište na kom slava ga čeka;
Uklesali nismo ni slovce, niti smo podigli kamen,
Ostavismo ga da mu sama slava bude znamen.*

IZ PESME ČARLSA VULFA
SAHRANA SER DŽONA MURA POSLE KORUNJE

Beleška o imenima i pojmovima

Godine 1779. nije bilo države Mejn. Ona je tad bila istočna provincija Masačusetsa. Promenila su se i neka geografska imena. Majabigvadus je sad Kastin, Taunsend je Baks Harbor, a Falmut Portland u Mejnu. Bakova plantaža (tačnije Plantaža broj jedan) nazvana je Baksport, Ostrvo siročadi je Ostrvo Verona, Long Ajland u reci Penobskot postao je Ajlsboro. Rt Vasumkeg je sad Kej Dželison, a ostrvo Kros se danas zove Nautilus.

U romanu se često pominju bojni brodovi, šalupe, brikovi i škune. Sve su to redom brodovi, s tim što je bojni brod bio najveće plovilo, s krstastim jedrima i tri jarbola, kao fregata (američki *Konstitjušen*) ili linijski parobrod (kao britanski *Viktori*). Danas je šalupa jedrilica s jednim jarbolom, ali je 1779. godine imala tri jarbola, mada je obično bila manja od bojnog broda. Tipično obeležje bila joj je dominantna glavna paluba (bez uzdignute krmene palube). Šalupe su, kao i bojni brodovi, imale krstasta jedra (što će reći četvrtasta jedra na ukrštenim prečkama). Brik ili brigantin je bio veliko plovilo s krstastim jedrima, ali sa dva jarbola. Škune su, kao i brikovi, imale dva jarbola, pramčana i krmena jedra, koja su se, kad bi se razvila, ležala duž središnje linije lađe, umesto preko nje. Bilo je i mešovitih brodova, kao što su brikovi-šalupe. U zalivu Penobskot 1779. godine nije bilo drugih brodova osim bojnih, šalupa, brikova i škuna. Imena svih brodova, izuzev *Felisiti*, preuzeta su iz istorijskih izvora.

Likovi u romanu većinom su istorijske ličnosti. Jedina izmišljena imena pripadaju likovima čije prezime počinje slovom F (s izuzetkom kapetana kraljevske mornarice Tomasa Farnama) i imena britanskih redova i podoficira (s izuzetkom narednika Lorensa iz kraljevske artiljerije).

IZVOD IZ PISMA MASAČUSETSKOG VEĆA BRIGADNOM GENERALU
SOLOMONU LAVELU, OD DRUGOG JUNA 1779. GODINE:

U svim preduzećima savetovaćete se sa zapovednikom flote, da bi pomorske snage sarađivale s trupama pod vašom komandom u zarobljavanju, ubijanju ili onesposobljavanju celokupne neprijateljske sile na kopnu i moru. Pošto imamo valjane razloge da pretpostavimo kako su neki od čelnih ljudi iz Mejdžorbagadusa tražili da se neprijatelj tamo iskrca i da ga zauzme, ištemo da se potrudite da vam niko od njih ne pobegne, već da ih lišite slobode zbog učinjenih zlodela... Preporučujemo vas i vaše ljude zaštititi Vrhovnog bića. Molićemo se da vam omogući da preživite i da nam se vratite kao pobednici, ovenčani lovorikama.

* * *

IZ DODATKA DNEVNIKA DOKTORA DŽONA KALFA,
IZ 1780. GODINE. DEO O MAJABIGVADUSU:

Lojalisti su se doselili u nove predele, s porodicama... i pronašli utočište pred tiranijom Kongresa i njegovih skupljača poreza... nastavili su da žive s puno nade i očekivanja da će uskoro nanovo uživati slobode i prava najčvršće zajemčena... britanskim ustavom.

* * *

PISMO KAPETANA KRALJEVSKE MORNARICE HENRIJA MAUATA
UPUĆENO DŽONATANU BAKU, NAPISANO NA PALUBI OLBANIJA,
NA RECI PENOBKOT, PETNAESTOG JUNA 1779. GODINE:

Gospodine, doznao sam da se nalazite na čelu puka zabludelih kraljevih podanika na ovoj reci i u njenoj okolini i da vam je skup odmetnika koji se predstavlja kao Kongres Sjedinjenih Američkih Država dodelio čin pukovnika. Moja je dužnost da zatražim da se, neodložno, pojavite pred generalom Maklinom i zapovednikom kraljevog brodovlja na palubi Blondija, ukotvljenog kod Majabigvadusa, sa tačnim spiskom ljudi pod vašom komandom.

AUGUST 1779.

POGLAVLJE 1.

Lađe su sporo odmicale uz reku, zato što nije bilo mnogo vetra. Bilo ih je deset. Pet ratnih lađa pratilo je pet teretnih brodova. Plima ih je gonila mnogo snažnije od slabašnog povetarca. Kiša je prestala da pada. Oblaci su bili niski, sivi i preteći. Voda je postojano kapala sa jedara i snasti.

Ograde su bile načičkane ljudima iako se malo šta moglo videti. Radoznalo su posmatrali rečne obale, koje su se širile u veliko jezero. Brda oko njega behu niska i obrasla drvećem, a obala ispresecana potočićima, brežuljcima, šumovitim ostrvima i kamenitim uvalicama. Ponegde bi ugledali krčevine s gomilom okresanih balvana ili drvenom kolibom pokraj malenog polja kukuruza. S krčevina se dizao dim. Neki su se na brodu pitali da nisu to dimni signali koji upozoravaju na dolazak flote. Prošli su pored čoveka i dečaka koji su pecali iz čamčića. Dečak se zvao Vilijam Hačings i ushićeno je mahao lađama, ali njegov stric je otpljunuo i rekao: „Đavoli dolaze.“

Đavoli su uglavnom ćutali. Na palubi najvećeg ratnog broda, fregate *Blondi* s trideset dve topovske cevi, đavo u plavom mundiru i s trorigim šeširom od nauljene kože oborio je durbin. Smrknuto je posmatrao tamne, tihe šume kraj kojih je brod klizio. „Meni ovo“, rekao je, „liči na Škotsku.“

„Da znate da liči“, oprezno će đavo u crvenom mundiru pokraj njega. „Sličnost je neosporna.“

„Iako je šumovitije nego u Škotskoj, zar ne?“

„Malčice je šumovitije“, odvrati njegov sagovornik.

„Više liči na zapadnu obalu Škotske, zar ne?“

„Moglo bi se reći“, složio se drugi đavo, šezdesetdvogodišnji oniži muškarac, suncem opaljenog, lukavog lica. Vojnikovao je duže od četrdeset godina. Učestvovao je u nizu teških bitaka. Zbog njih je pomalo šepao, uglavnom nije vladao desnom rukom i stekao je trpeljiv stav prema grešnom čovečanstvu. Zvao se Fransis Maklin. Bio je brigadni general, Škot, komandir Osamdeset drugog pešadijskog puka Njegovog veličanstva, guverner Halifaksa i po volji engleskog kralja, gospodar svega što se moglo videti s najviše palube *Blondija*. Jedrili su već trinaest dana. Toliko im je trebalo da stignu ovamo iz Halifaksa u Novoj Škotskoj. Malčice se brinuo da bi trinaestodnevno putovanje moglo da donese zlu sreću čitavom poduhvatu. Pitao se da li bi bilo bolje da su stigli četrnaestog dana. Praznovorni general stiskao je drvenu ogradu. Prolazili su pored spaljene olupine na zapadnoj obali. To je nekad bio veliki brod, sposoban da prejedri okean. Sveo se na izgoreli kostur polupotopljen plimom koja je nosila *Blondija* uzvodno. „Koliko smo daleko od otvorenog mora?“, pitao je kapetana u plavoj uniformi.

„Dvadeset šest morskih milja“*, odvratio je kapetan Endru Barkli. „Tamo je“, pokazao je na desnu stranu broda, prema pramcu i pored granika u obliku lava s kog je visilo jedno od sidara fregate, „vaš novi dom.“

Maklin je pozajmio kapetanov durbin. Naslonio ga je na onemoćalu desnicu i uperio u pokazanom pravcu. Laki pokreti broda su ga ometali, te je isprva video samo obrise sivih oblaka, tamnog kopna i sumorne vode. Umirio se i video kako se reka Penobskot širi i obrazuje veliko jezero koje je kapetan Barkli nazvao zaliv Penobskot. Zaliv je, po Maklinovom mišljenju, bio zapravo samo velika uvala. Na osnovu proučavanja Barklijevih mapa znao je da je trinaest kilometara širok u pravcu istok–zapad i pet kilometra dug u pravcu sever–jug. Pristanište je bilo na istočnoj obali zaliva. Opasne stene opkoljavale su prilaz luci. Na severnoj strani se uzdizalo brdo obraslo gustom šumom. Naseobina se rasprostrla po južnoj padini uzvišenja. Sastojala se od drvenih kuća i ambara sred polja kukuruza, povrtnjaka i gomila naslaganih brvana. U luci je bilo nekoliko ribarskih čamaca i jedan manji brik. Maklin je pretpostavio da je brod trgovački. „Znači to je Majabigvadás“, tiho je prozborio.

* Morska ili nautička milja iznosi 1,852 metra. (Prim. prev.)

„Podignite košna jedra!“, povika kapetan. „Nek i ostali brodovi urade isto. Zamoliću vas da im javite da nam pošalju pilota, gospodine Fenele!“

„Razumem, gospodine!“

Fregatom povrveše mornari, koji su hitali da izvrše naređenje. „To je Majabigvadus“, reče Barkli tonom koji je ukazivao da je ime smešno koliko i sama naseobina.

„Prvi top!“, povika poručnik Fenel. Nekoliko ljudi je potrčalo ka prvom artiljerijskom oruđu na desnom boku broda.

„Znate li“, pitao je Maklin kapetana, „šta Majabigvadus znači?“

„Šta znači?“

„Da li to ime išta znači?“

„Ne znam, zbilja ne znam“, reče Barkli, očigledno iznerviran pitanjem. „Sad, gospodine Fenele!“

Top je napunjen barutnim punjenjem i kučinom, ali ne i đuletom. Blago se trznuo kad je iz njega opaljeno i oblak dima proguta polovinu *Blondijeve* palube. Pucanj je utihnuo, ali je do mornara dopro eho s obale.

„Uskoro ćemo nešto doznati, zar ne?“, reče Barkli.

„A šta to?“, zanimao se Maklin.

„Saznaćemo da li je ovdašnje stanovništvo lojalno, generale, da li je verno kruni. Teško da će nam poslati pilota ako su zaraženi pobunjeničkim duhom, zar ne?“

„Pretpostavljam da ste u pravu“, reče Maklin, iako je nelojalni pilot mogao da učini veliku uslugu pobunjenicima ako bi naveo *Blondi* na ste-nje. Mnogo opasnih grebena virilo je iz vode oko brodova. Na jednom od njih, pedesetak metara od fregate, kormoran je širio tamna krila.

Čekali su. Topovski hitac je bio uobičajeni znak da brodovi traže pilota. Od dima nisu videli da li su žitelji Majabigvadusa odgovorili. Pet teretnih brodova, četiri šalupe i fregata odmicali su uzvodno, nošeni plimom. Najglasniji zvuci dopirali su od pumpe na jednoj šalupi, *Nortu*. Grgotala je zviždala i pljuskala. Mornari su pumpali na dnu lađe, a voda ritmički oticala i kuljala iz slavine od brestovine ugrađene u trup. „To čudo je zrelo za potpalu“, smrknuo će kapetan Barkli.

„Krpljenje više ne pomaže?“, pitao je Maklin.

„Daske su istrulile. Bušna je kao sito“, potcenjivački će kapetan. Tala-sići su zapljuskivali trup *Blondija*. Plavi barjak na krmi lagano je lepršao